

TÍN NGƯỠNG THỜ CỌP Ở CÁC NGÔI ĐÌNH TẠI CẦN THƠ

Trần Phỏng Điều
Trường Cao đẳng Cần Thơ

Cọp là con vật được thờ phổ biến trong các ngôi đình ở Cần Thơ. Có thể nói, hầu như không có ngôi đình nào ở Cần Thơ không có miếu hay tran thờ cọp. Đây chính là kết quả ứng xử của con người đối với tự nhiên trong buổi đầu đặt chân đến vùng đất mới. Bởi vì trong lúc vào đây khai khẩn đất hoang, các bậc tiền nhân đã phải đối mặt với không chỉ rừng rậm hoang vu; thời tiết, khí hậu khắc nghiệt mà còn đối mặt với đầy thú dữ. Trong các loài thú dữ ở đây thì cọp trên bờ và sấu dưới sông là hai con vật nguy hiểm nhất đã để lại một dấu ấn sâu đậm trong tâm thức của người dân nơi đây.

Theo nhà nghiên cứu Huỳnh Ngọc Trảng thì “ở Nam Bộ vào thế kỷ XVII, XVIII cọp nhiều vô kể. Chúng sống rải rác ở khắp nơi, ở các cánh rừng ngập mặn tại các cửa của sông Tiền, sông Hậu, kể cả những nơi đã được khai hoang khá sớm, như Sài Gòn, Mỹ Tho, Bến Tre, Vĩnh Long...”

Thức ăn chủ yếu của cọp là heo rừng, nai và các loài ăn cỏ khác. Dần dần các thú mồi của cọp tìm cách lẩn tránh, tản sang các địa bàn khác sinh sống. Thức ăn của cọp ngày càng trở nên khan hiếm vì lẽ đó, cọp mò về những nơi có dân cư sinh sống để tìm người ăn thịt. Nếu từ buổi đầu khai hoang, sự tương quan giữa con người và tự nhiên, nói riêng ở đây là giữa người và cọp, còn chưa nghiêng hẳn về bên nào nên những lưu dân tiên phong một mặt sợ cọp và mặt khác, phải diệt cọp để làm chủ vùng đất mới. Sự phức tạp trong tâm thức của họ do sự mâu thuẫn giữa đòi hỏi tất yếu của lịch sử và việc chưa đủ khả năng thực tế để thỏa mãn những đòi hỏi ấy. Do sợ cọp mà họ lập miếu thờ *Sơn quân chi thần*, thờ *Chúa xứ sơn lâm*, thờ *Thần Hổ* và bầu cọp làm Hương Cả của thôn làng. Do vậy mô típ *Ông Cả Cọp* là một mẫu đề dân gian được hình thành từ tâm thức tôn trọng *lễ luật giang hồ*: chúng tôi đến đây khai hoang lập nghiệp, nhưng chúng tôi biết *rừng nào cọp ấy* nên không dám *xưng hùng xưng bá*. Chúng tôi lập nghiệp ở đây, xin ông cứ làm cả, làm chủ và chúng tôi chỉ dám là bậc dưới của ông mà thôi.”¹

Như vậy, cọp ở vùng này không chỉ nhiều mà còn dữ nữa, chúng luôn tìm bắt gia súc và con người để ăn thịt. Trong số truyện dân gian về cọp do Nguyễn Phương Thảo sưu tầm² thì số lượng truyện về cọp đe dọa mạng sống con người hay con người phải tìm cách thuần phục cọp luôn chiếm số lượng áp đảo. Còn những truyện như: *Con Hổ có nghĩa*, *Bà mẹ cọp...* chỉ chiếm số lượng ít ỏi. Sau đây là ba câu chuyện về cọp ở ba vùng khác nhau để minh chứng cho việc con người phải đấu tranh với loài thú dữ này trên bước đường khẩn hoang, lập ấp của mình:

Chuyện về Hương Cả... hổ

Vào những năm cuối thế kỷ XIX, công cuộc khai hoang lập ấp tại làng Hòa Tú, Sóc Trăng coi như đã hoàn tất, người dân nơi đây mới dựng chùa, lập miếu thờ Thành Hoàng ở giữa làng, hương khói quanh năm với niềm tin thần thánh sẽ phù hộ, độ trì cho dân làng được an cư lạc nghiệp. Việc cai quản và giữ gìn an ninh trật tự trong làng là trách nhiệm của Ban hội tề gồm mười hai vị hương chức, đứng đầu là chức Hương Cả. Hồi ấy, Hương Cả thường là người cao niên, học cao hiểu rộng, có uy tính với bà con trong làng. Ông Hương Cả đầu tiên của làng chỉ tại chức được vài ba tháng thì trong nhà xảy ra nhiều tai họa, hết vợ yếu con đau đến họ mạc mâu thuẫn, xích mích với nhau. Cuối cùng, bản thân ông lâm bệnh rồi chết. Điều lạ lùng là người kế vị chức Hương Cả cũng chỉ tại chức trong thời gian ngắn rồi lâm nạn và qua đời. Ông Hương Cả thứ ba được cử lên thay thế cũng không tránh khỏi số phận vị tiền nhiệm. Cảnh tai ương gây chết chóc cho các vị Hương Cả khiến cho mọi

¹ Huỳnh Ngọc Trảng (1998), *Truyện kể về cọp ở Nam bộ*, Kiến thức ngày nay số ra ngày 01.01.1998

² Nguyễn Phương Thảo (1993), *Mãnh hổ giữa đồng hoang*, Nxb Văn hóa dân tộc.

người lo lắng, bàn tán và nếu có một ai đó được đề cử giữ chức Hương Cả, họ đều sợ hãi khước từ. Chính vì vậy, Ban hội tề trong làng suốt ba năm liền không có người đứng đầu.

Ngày trước, vùng đất hoang dã này có nhiều cạp sinh sống, khi dân làng đến khai khẩn, chúng bỏ vào sống trong khu rừng sâu, chỉ còn lại con cạp ba chân sống quanh quẩn ở bìa rừng, không hại người nên người cũng không săn đuổi nó. Sau nhiều lần bàn bạc, thảo luận, các vị lão làng quyết định cử...

ông cạp ba chân vào chức Hương Cả! Thế là một ngôi miếu nhỏ trang hoàng theo hình thức tôn thờ vị thần nhỏ được dựng lên phía sau miếu Thành Hoàng.

Nhân lễ cầu an trong làng, Ban hội tề làm lễ khánh thành ngôi miếu ông Hồ đồng thời tổ chức lễ *tấn phong* ông Hồ lên chức Hương Cả. Trong nhiều năm liền, từ ngày ông Hồ về nhận chức Hương cả, mưa thuận gió hòa, cuộc sống của dân làng ngày càng khấm khá lên khiến cho Ban hội tề và tất cả dân làng đều đặt niềm tin vào sự linh thiêng của ông Cả Hồ.³

Chuyện về Ông Tăng Chủ trị cạp:

Ngày xưa, quãng đường từ Châu Đốc đến núi Sam còn là rừng rậm hoang vu, hiểm trở, cạp, beo trong đó rất nhiều. Lúc bấy giờ có một số người đến đây phá rừng làm ruộng. Ban ngày, làm gì cũng phải có đông người, không ai dám đi riêng lẻ một mình, nhất là qua nơi có cây cối rậm rạp. Ban đêm phải ngủ trên chòi gác cao, cửa nhà phải đóng kín. Dù vậy, vẫn có nhiều người bị cạp vồ, mất xác.

Trong số người tới khẩn hoang có ông Tăng, tên thật là Bùi Văn Thân. Người trong vùng gọi ông là ông Tăng Chủ vì ông là một đồ đệ của Phật thầy ở Tây An, với đạo hiệu là Bùi Thiển, Tăng Chủ.

Ông Tăng là người giỏi võ nghệ, thân vóc cao lớn, miệng rộng tay dài, cánh tay buông xuống dài tới đầu gối, chân tay lông mọc dày kín, tiếng nói sang sảng như sấm, tâm tánh thì hồn nhiên, quả quyết.

Một lần nọ, cạp về xóm vào lúc chập tối, mọi người rút lên gác đóng kín cửa, đánh mõ báo động vang trời. Ông Tăng một mình cầm cây mác treo xuống thang rượt cạp. Dưới ánh trăng mờ mờ, cạp lao tới phủ lên mình ông. Ông lẹ làng rùn xuống, một tay dựng đứng cây mác lên, một tay thủ thế chờ cạp rơi xuống. Cạp hoảng hốt khi gặp tọa bộ của ông Tăng cùng với ánh sáng lấp lánh của ngọn mác, nó liền né sang một bên. Trong lúc cạp mất đà chao mình trên lưng chừng, ông đâm nhanh vào hông cạp một cú đâm “thôi sơn” rồi thuận chân bồi thêm vào hạ bộ nó một miếng đòn trời giáng. Cạp rống lên một tiếng vang trời rồi ngã lăn bất tỉnh.

Ông Tăng không giết cạp, bước tới lôi nó dậy, miệng lầm bầm:

- Tao tha cho, từ nay phải bỏ tánh ngang tàng đừng có đến đây nữa mà mất mạng!

Miếu thờ cạp ở đình Thường Thạnh

Ảnh: Tác giả

³ Đào Duy Hòa (1998), *Hương cả... hổ*, Tạp chí Kiến Thức Ngày Nay số xuân Mậu Dần.

Cọp gầm mặt xuống đất, kéo lết cái chân què đi vào rừng, và từ đó không dám bén mảng tới xóm nữa. Có người hỏi ông:

- Tại sao ông lại dưỡng hổ di họa, giết phút nó đi cho mọi người nhẹ lo.

- Tôi không muốn sát sanh mà chỉ muốn dùng tâm để phục, cảm hóa bọn thú dữ thôi.

Từ đó về sau, dân trong vùng không phải chỉ thấy một lần ông làm như thế mà rất nhiều lần khi thì giữa rừng sâu, khi thì ngay bìa rừng, ông đều đánh cho những con cọp mà ông gặp mấy đòn rồi tha cho chúng. Do vậy, lũ cọp không dám hoành hành như trước. Từ đó về sau, người dân trong vùng đồn rằng ông là chúa tể của chúa sơn lâm ở vùng này.

Một hôm, ông từ ngoài ruộng về, gần tới nhà thì trời tối, ông thấy một con cọp bạch đứng trước cửa. Nhìn kỹ, ông thấy mình mẩy nó ốm nhom. Cọp há miệng ra ngược mắt nhìn ông như cầu khẩn. Ông hỏi:

- Làm gì mà bạch hổ đứng đây? À... chắc là bị mắc xương hủ. Sao không đến đây sớm để đến nổi ốm quá vậy. Thôi nếu quả mắc xương thì ngay cổ ra.

Cọp bạch gật đầu, ông bảo nó cúi xuống rồi co tay ấn vào cổ nó một cái. Lập tức nó sặc lên mấy tiếng rồi khạc ra một miếng xương lớn.

Vài bữa sau, cọp công tới trước sân trại ruộng ông Tăng một con heo rừng mà nó vừa vật chết để đền ơn cứu mạng.

Về sau, khi ông Tăng Chủ qua đời, người dân trong vùng xây mộ cho ông và lập miếu bạch hổ ở gần chùa Thới Sơn để nhớ ơn một vị ân nhân của làng⁴.

Sư Hồng Ân đánh cọp

Đời chúa Duệ Tông, vào ngày 25 tháng giêng năm Canh Dần (1770), sau lúc mọi người yên nghỉ, chợt có con mãnh hổ chạy vào nhà một người dân ở phía Nam chợ (Tân Kiểng), hung hăng gầm rống làm dân chúng địa phương hoảng kinh. Họ chạy báo với dinh đồn gần đó để phái binh lính đuổi bắt. Người ta phải phá hủy nhiều phòng ốc, làm rào lại nhiều lớp để bủa vây, nhưng gặp nhằm con cọp quá dữ nên không ai dám xáp gần để đánh bắt nó.

Trải qua ba ngày, có một nhà sư trên đường du phương đạo hiệu Hồng Ân cùng đồ đệ là Trí Năng, đến tình nguyện đánh bắt mãnh hổ. Sư Hồng Ân cùng với cọp chiến đấu. Hồi lâu, cọp bị gậy đánh đau, phải chạy trốn vào lùm tre. Sư Hồng Ân rượt theo cọp. Cọp bị rượt quá phải quay lại chống cự. Bấy giờ nhà sư bước sang trái, bỗng trật chân té rớt xuống mương, bị cọp phủ, gây thương tích nặng. Đồ đệ Trí Năng đến tiếp viện cho thầy. Dùng miếng độc bỏ vào đầu cọp. Cọp chết ngay dưới gậy. Nhưng sư Hồng Ân đã bị trọng thương, nên ngay lúc đó cũng trút hơi thở cuối. Người trong chợ cho sư Hồng Ân là bậc nghĩa khí, nên đem chôn cất tại đó, có xây tháp tử tế.⁵

Qua những câu chuyện vừa dẫn trên, chúng ta thấy, Cọp ở Nam bộ đa số là cọp dữ luôn tìm cách giết hại gia súc và con người. Và do sợ cọp mà người ta còn có tục gọi cọp là *Ông* và đồng thời để tránh danh *cọp*, người ta gọi cọp là *ông Ba Mươi*.

Trong khi đó, ở Cần Thơ, dòng truyện về cọp giết người cho đến nay chưa được ghi nhận, mà trái lại, cọp - đặc biệt là cọp bạch còn giúp bảo vệ mùa màng, giữ gìn cuộc sống bình an cho con

Bàn thờ cọp ở đình Thới Bình

Ảnh: tác giả

⁴ Nguyễn Phương Thảo, *Sdd*, tr.111-113.

⁵ Dẫn theo Nguyễn Văn Hầu (2004), *Diện mạo Văn học dân gian Nam Bộ, tập 1*, Nxb Trẻ, tr.165-166.

người. Các truyện kể về cọp được sưu tầm ở Cần Thơ phản ánh khá rõ nhận thức này. Giai thoại về *Miếu ông Hồ* ở chợ Bình Thủy, phường Long Tuyền, quận Bình Thủy là một ví dụ như vậy.

Truyện kể rằng, xưa kia vùng đất Cần Thơ còn rừng hoang, cỏ rậm, hùm, beo, sấu, muỗi mòng rần rết rất nhiều, dân cư lại thưa thớt. Lúc bấy giờ, ở chợ Bình Thủy, phường Long Tuyền, quận Bình Thủy, TP. Cần Thơ có một con cọp rằn thường hay xuất hiện quấy phá con người, và đã có biết bao người phải làm mồi cho cọp. Một hôm, mọi người nghe tiếng gầm thét dữ dội, kể đó là những trận gió lao xao, cây đổ rạp xuống, tiếng gầm thét vang trời, mọi người lo sợ lên nhìn ra phía bờ sông - nơi có tiếng động thì thấy hai con hổ đang đánh nhau, một con cọp rằn, một con cọp bạch. Có người cho rằng vì cọp rằn hay ăn thịt người nên cọp bạch xuống giúp dân làng, người khác thì cho là không phải, mà là hai con tranh giành lãnh địa nên mới quyết một phen tử chiến với nhau. Hai con đánh nhau cả buổi, máu me đầy mình, mệt thì nghỉ, hết mệt thì đánh tiếp, hết hiệp này đến hiệp khác. Cho đến buổi chiều, cả hai đều mệt, không còn con nào đủ sức để đánh nhau, chỉ gầm gừ lẫn nhau, rồi cả hai vì sức tàn lực kiệt đã lẫn đùng ra chết. Dân làng đợi đến khi thấy hai cái xác không còn nhút nhát mới dám đến gần. Sau đó đem đi chôn cất. Hôm sau, có người thấy hai con cọp về báo mộng cho biết họ là tướng trời, bị trời trừng phạt và hiện nay đã qua tai kiếp nên đã được về trời. Thấy vậy, dân làng lấy tre, lá cắt một cái chòi nhỏ để thờ hai *ông*, và dân làng vùng này gọi miếu này là miếu Ông Hồ. Qua thời gian, miếu Ông Hồ bị hư hại, dân làng cất lại bằng bê tông cốt thép như ngày nay. Trong miếu, có bức tranh vẽ hình hai con cọp đang đánh nhau. Hằng năm, vào ngày 10 tháng 5 âm lịch dân làng tổ chức cúng hai *ông* để cầu hai *ông* phù hộ cho họ được bình an, mua may bán đất, vụ mùa bội thu...⁶

Ở khu vực Thới Đông, phường Phước Thới, quận Ô Môn cũng có một giai thoại về cọp tương tự, khi mà cọp bạch giúp người dân xua đuổi bầy cọp đen vì chúng phá hoại hoa màu của người dân. Người dân cho rằng cọp bạch là thần nên lập miếu thờ và tôn là Chúa Hồ.

Theo Ban Hộ miếu thì khu vực này ngày xưa dân cư thưa thớt, xung quanh là rừng rậm bạt ngàn. Những lớp cư dân đầu tiên đến đây phải khai hoang, trồng rẫy, dần dần mới mở rộng địa bàn dân cư. Cuộc sống lúc đầu khá yên ổn, nhưng bỗng một hôm không biết ở đâu hàng chục con cọp đen từ trong rừng kéo đến phá nương rẫy, làm hư hại hoa màu, đe dọa cuộc sống của người dân. Dân làng vô cùng lo lắng, hoang mang chưa biết xử trí ra sao thì bỗng đâu có một con cọp bạch xuất hiện đánh đuổi đám cọp đen chạy vào rừng. Từ đó, đám cọp kia không dám bén mảng đến khu vực người dân ở nữa. Cuộc sống của người dân trở lại yên bình như xưa. Nhớ ơn cọp bạch cứu người, các kì lão mới họp bàn với dân làng xây miếu để thờ cọp bạch, rồi tôn ông là Chúa Hồ.

Ngoài ra, còn có ý kiến cho rằng, vị Thành Hoàng làng được thờ ở đình Bình Thủy chính là ông Cọp và đình Bình Thủy hiện nay chính là được nâng cấp lên từ miếu cổ Long Tuyền thờ thần Hồ.

Giai thoại kể rằng:

Ngày xưa, ở vùng này có một con cọp tu lâu năm, tánh lành như người. Ở vàm ngã tư có một phụ nữ tên Bé sống một mình. Chồng đi lính triều Nguyễn trấn giữ vùng biên cương Cao Miên. Trước khi chia tay vợ, người lính đốt hương đứng trước một gốc đại thụ khẩn xin Thành Hoàng, thổ địa bảo trợ người vợ trẻ để ông ta yên tâm làm nhiệm vụ với đất nước. Một con cọp đã tu lâu năm, tính hiền, nấp sau gốc đại thụ nghe lời khẩn.

Một đêm nọ, con cọp nghe tiếng bà vợ rên rỉ đau bụng chuyển dạ để đã chạy thẳng đến nhà một bà mẹ. Bà mẹ đang ngủ mơ màng, mở mắt ra trông thấy con cọp sợ quá ngất xỉu. Cọp tha bà mẹ đến tận cửa nhà bà Bé. Khi tỉnh dậy, bà mẹ hoảng hốt chạy vào nhà bà Bé và phát hiện bà Bé cần cứu giúp. Bà mẹ đã giúp bà Bé vượt cạn thành công trong cơn thập tử nhất sinh.

⁶ Ghi theo lời kể của ông Nguyễn Tấn Vĩnh, phường Long Tuyền, quận Bình Thủy, thành phố Cần Thơ.

Sáng sớm hôm sau, khi mở cửa ra, bà mẹ đã trông thấy một con heo rừng nằm chết trong sân. Trên thân heo đầy vết móng cọp. Sức nhớ diễn biến đêm qua, bà mẹ biết, con cọp đã bắt heo trả lễ. Cho rằng đó là hổ thần bảo vệ dân làng, bà mẹ và bà Bé cùng dựng một ngôi miếu để thờ Thần Hổ. Ngoài ra, cư dân địa phương còn truyền tụng rất nhiều giai thoại khác liên quan đến việc Thần Hổ cứu người khi gặp hoạn nạn. Khi hổ chết, dân làng tiếc thương lấy thi thể làm tượng cốt đặt trong miếu thờ.⁷

Như vậy, đình Bình Thủy hiện nay có hai khu vực thờ cọp: Một ở khuôn viên đình. Ở đây cọp được thờ trong miếu; Một ở chánh tẩm, được thờ bởi bộ da. Đây là trường hợp đặc biệt ít thấy ở các ngôi đình Nam bộ.

Bộ da cọp thờ trong chánh tẩm được cúng bằng vật phẩm tam sên; Còn miếu thờ cọp được cúng bằng một con heo trắng và xôi bánh trong các dịp Kỳ Yên.

Qua ba câu chuyện kể trên, chúng ta thấy, cọp - ở đây là cọp bạch ở Cần Thơ chưa bao giờ là mối đe dọa cuộc sống con người mà trái lại còn là ân nhân của con người, giúp con người trừ đi các loài thú dữ để bảo vệ mùa màng. Do đó, để tỏ lòng tri ân của mình, người ta mới lập miếu thờ cọp trong khuôn viên hoặc trong chính tẩm của ngôi đình.

Cọp được thờ trong các ngôi đình ở Cần Thơ thường theo các dạng sau:

Thứ nhất là, cọp được đắp phù điêu hoặc được vẽ trên tấm bình phong được đặt phía trước ngôi đình. Ở đây, tấm bình phong được gọi là bia Ông Hổ, với mong muốn sức mạnh của Chúa sơn lâm sẽ canh giữ bảo vệ đình miếu. Hoặc trên bia Ông Hổ này vẽ cảnh rồng cọp vờn nhau tượng trưng cho âm dương hòa hợp, mưa thuận gió hòa... Để lý giải nguồn gốc của tấm bình phong này, dân gian có một câu chuyện vô cùng cảm động:

Vào đời xưa, ở một ấp nọ, có một gia đình nghèo. Hai vợ chồng làm ăn quần quật quanh năm suốt tháng mà vẫn chẳng đủ ăn. Đã thế, họ làm bạn với nhau có đến hơn mười năm mà chưa có con. Cảnh nhà đã đơn chiếc lại thêm buồn. Dầu vậy, hai vợ chồng vẫn hay giúp đỡ mọi người và làm phúc cho bà con chòm xóm. Đêm ngày cả hai vợ chồng đều cầu trời khấn Phật để có được đứa con cho vui cửa vui nhà.

Lòng thành của hai vợ chồng đã thấu đến trời, trời sai một vị thần xuống đầu thai. Ít lâu sau, người vợ có bầu, rồi sanh được một đứa bé khôi ngô tuấn tú.

Ngày qua tháng lại, đứa bé lớn lên thành một chàng trai cao lớn lúc nào không ai hay. Khỏe nỏi, chàng trai ăn rất khỏe mà nhà cha mẹ lại nghèo, nên chàng thường xuyên không đủ ăn. Thấy chàng ăn khỏe, to cao, nên mọi người gọi chàng là cọp. Mới đầu, mọi người kêu cho vui, sau thành tên thiệt.

Rồi hai vợ chồng mất sớm. Một mình chàng trai sống trong căn nhà của cha mẹ cũng buồn, nên chàng dựng một cái lều ven rừng để tiện kiếm củi. Vốn được cha mẹ dạy dỗ từ nhỏ, chàng trai cũng hay hào hiệp giúp đỡ dân làng. Trong chòm xóm, ai có việc gì nặng nhọc nhờ đến, chàng sẵn sàng làm đến nơi đến chốn. Cả làng ai cũng thần phục sức khỏe của chàng trai.

Hồi ấy, trong rừng có nhiều cọp. Người dân khi vào rừng đốn củi phải đi thành nhóm năm, bảy người để trông chừng lẫn nhau. Riêng chàng trai, một mình chàng và cây côn, vẫn sống trong căn lều ven rừng. Để trừ họa cho dân làng, chàng trai nhiều lần đánh cọp. Người ta nhớ là chàng trai đã một mình hạ tới hai mươi con cọp ở rừng này.

Dần dà, trong rừng không còn cọp nữa. Người dân yên ổn làm ăn. Họ yên tâm vô rừng đốn củi. Riêng chàng trai, bỗng nhiên một đêm mưa to gió lớn, sáng ra, người ta không thấy chiếc lều và chàng trai đâu nữa. Mới đầu người ta nghĩ chàng trai đi nơi khác làm ăn. Từ ngày ấy, việc nặng nhọc trong làng không ai cáng đáng, nạn đói kém mất mùa xảy ra liên tục. Một bữa nọ, một cụ già trong làng nằm mơ gặp chàng trai. Thì ra, chàng đã về trời. Chàng bảo: “- Ta là con trời, được trời

⁷ Nông Huyềàn Sơn (2016), *Giai thoại về bộ da hổ “Ông Hổ” ở đình Bình Thủy*, An Ninh Thế Giới Online. Ngày truy cập: 25/02.

sai xuống giúp dân lành, nay hết hạn ở trần, ta về trời. Các người muốn có ta, lập bình phong thờ ta trước đình, coi như ta còn đó!”.

Sáng ra, cụ già đi kể chuyện với dân làng. Nghe lời cụ, dân làng xây một bình phong thờ ông Cọp. Từ khi có bình phong này, dân làng làm ăn khấm khá ƠN.

Theo làng nọ, các làng khác trong vùng đều xây bình phong thờ ông Cọp, ở cửa đình. Mỗi khi cúng đình, người ta đều cắm nhang và đặt mâm cỗ thờ ông Cọp. Vì thế, các đình trong vùng này đều có bình phong thờ ông Hổ phía ngoài, rồi tới am thờ Thổ công, am thờ Ngũ hành và nền lộ thiên thờ Thần nông là thế.⁸

Thứ hai là, cọp được đắp tượng thờ trong miếu. Miếu thờ cọp trong khuôn viên đình thường được xây nhỏ gọn bằng bê tông cốt thép, còn tượng cọp thì lớn nhỏ tùy đình, không có quy cách bắt buộc. Đa số đình ở Cần Thơ thờ cọp theo dạng này, như đình Thường Thạnh, đình Cái Sâu, đình Nhơn Á, đình Thới Long...

Dạng thứ ba là, cọp được thờ trong chánh tẩm của ngôi đình. Thờ cọp ở dạng này đa số người ta thiết lập một bàn hương án ở khu vực chánh điện, nằm ở bên hông hay phía sau bàn thờ Thành Hoàng. Trên hương án đó là tượng cọp được đặt uy nghi, cùng với các đồ tự khí, như ở các đình: Thới Bình, Bình Thủy...

Nhìn chung, cọp được thờ ở các ngôi đình Cần Thơ đa số phổ biến ở ba dạng trên. Cá biệt, cọp được thờ ở đình Tân Lộc Đông không có miếu mà chỉ là một bức tượng cọp to với tư thế ngồi xổm trông rất uy nghi.

Tóm lại, tín ngưỡng thờ cọp là tín ngưỡng dân gian của người dân Nam bộ nói chung, người dân Cần Thơ nói riêng trong buổi đầu khai khẩn đất hoang, nhằm cân bằng tâm lý, đồng thời tín ngưỡng này còn thể hiện lòng biết ơn của người dân Cần Thơ đối với con vật - mà ở đây là cọp đã có công giúp đỡ, đuổi xua ác thú tạo lập cuộc sống bình an cho con người trên vùng đất mới.

⁸ Nguyễn Phương Thảo, *Sdd*, tr.12-14.